

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

24. oktober 2013 · J.nr.: NMK-500-00318 · Ref.: bemad

AFGØRELSE

i sag om Naturstyrelsens afslag på ansøgning om lovliggørelse af udvidelse af et læskur, samt bevarelse af stakit og oplag af landbrugsmaskiner, paller mv. indenfor strandbeskyttelseslinjen i Odder Kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens¹ § 65, stk. 1, jf. § 15, stk. 1 (strandbeskyttelseslinje).

Natur- og Miljøklagenævnet ændrer Naturstyrelsens afgørelse af 29. juni 2012 om afslag på ansøgning om lovliggørelse af udvidelse af et læskur samt bevarelse af stakit og oplag af landbrugsmaskiner, paller mv. indenfor strandbeskyttelseslinjen på matr. nr. 49, Tunø By, Tunø.

For så vidt angår læskuret og den mobile vandvogn ændres Naturstyrelsens afgørelse til en dispensation, idet der dog tilføjes følgende nye vilkår:

1. Læskur og mobil vandvogn skal fjernes, når læskuret ikke har været anvendt som læskur i to år.
2. Læskuret skal fremstå med matte, sortmalede facader
3. Der må ikke være stakit, paller, oplag af landbrugsmaskiner med undtagelse af mobil vandvogn eller andet i forbindelse med læskuret.

Dispensationen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

For så vidt angår stakit, opstilling af landbrugsmaskiner og oplaget af paller m.v. stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Naturstyrelsens afgørelse. Naturstyrelsen fastsætter en ny frist for lovliggørelse af disse forhold på ejendommen.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 951 af 3. juli 2013 af lov om naturbeskyttelse.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet². Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 5, stk. 1, i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

---

² Lovbekendtgørelse nr. 736 af 14. juni 2013 om Natur- og Miljøklagenævnet

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af ansøger/bruger af matriklen.

Det anføres navnlig i klagen, at efter dispensationen til etablering af et læskur på 30 m² blev meddelt i 2007, er ansøgers bestand af får løbende blevet udvidet på grund af de rigelige græsarealer på øen. Fårene har brug for plads, når de tages hjem fra sommergræsningsarealerne, ligesom der er brug for at adskille dyrene i forbindelse med fødsel, sygdom m.v.

Matriklen, hvor læskuret er opført og efterfølgende udbygget, er delvist dyrket landbrugsareal. Arealet er den mest velegnede matrikel til en stald på grund af bevoksningen omkring matriklen samt det lave område, hvor bygningen ligger. Bygningen, der ligger delvist skjult i landskabet, er efter ansøgers vurdering placeret rigtigt, idet den kun kan skimtes fra offentlige veje/stier og ikke er skæmmende. Kun hvis man bevæger sig ind på privat område, vil bygningen være synlig.

Det anføres tillige, at læskuret er en stald og derfor må være omfattet af undtagelsen om, at erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for jordbrugserhvervene kan opføres uden dispensation, som beskrevet i vejledning om 300 m strandbeskyttelse og klitfredningszone. Ligesom det af samme vejledning fremgår, at den udvidede strandbeskyttelseslinje forudsættes administreret mindre restriktivt på de små øer, når forholdene og hensynet til øernes erhvervsmæssige udvikling kræver det.

Øen er en lille ø, der er stærkt begrænset udviklingsmæssigt på grund af strandbeskyttelseslinjen og fredningen. Der er dermed begrænsede muligheder på grund af øens geografiske størrelse. Et afslag kan betyde stop for udviklingen og på længere sigt affolkning af de danske småøer. Øens beboere har i 2011 godkendt en udviklingsplan for øen, som støttes af kommunen, og fåreavlen er en naturlig del af denne udviklingsplan.

Herudover anføres, at sagen alene vedrører udvidelsen af læskuret og ikke stakit og oplag af landbrugsmaskiner, paller mv., da dette kan betegnes som løssøre og til enhver tid kan flyttes et andet sted hen. Ansøgningen omfattede alene bygningen til fårene. Desuden vil stakittet, som var en fold til behandling af dyrene, blive fjernet.

Sagens oplysninger

Naturstyrelsen oplyser i afgørelsen, at matriklen, hvor på læskuret er opført og efterfølgende udvidet, er en særskilt lod på knap 2 ha, der er sammatrikuleret med en ejendom, som i matrikelregisteret står opført som beboelsesejendom med et samlet areal på 2,6 ha. Denne ligger i Tunø By ca. 600 meter fra læskuret. Ejendommen er dermed ikke en landbrugsejendom, men har tidligere været anvendt til landbrugslignende aktiviteter. Ansøger har brugsret over matr. nr. 49. Det oplyses, at læskuret ligger åbent og synligt ca. 100 m fra havet.

Hele arealet, hvor læskuret er placeret, er omfattet af strandbeskyttelseslinjen.

Tunø er, på nær Tunø By og havn, i Kommuneplan 2013 for Odder Kommune udpeget til landskabeligt interesseområde. Herudover er området, hvor læskuret er placeret, i kommuneplanen udpeget til landbrugsområde, naturområde samt område med væsentlige geologiske interesser. Størstedelen af

øen er tillige omfattet af fredningen "Øen Tunø i Kattegat"³. Tunø er omfattet af lov om støtte til de små øsamfund⁴.

Det daværende Miljøcenter Århus meddelte den 22. oktober 2007 lovliggørende dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til etablering af et læskur på 30 m² (5x6 meter) på matriklen. Læskuret skulle ifølge oplysninger fra ansøger anvendes til 15 får, som afgræssede og plejede matriklen. Læskuret blev opført uden tilknytning til øvrig bebyggelse på ejendommen. Miljøcenter Århus fandt det godtgjort, at der var brug for et læskur af den ansøgte størrelse og fandt desuden, at læskuret var placeret hensigtsmæssigt i landskabet og ville få et udseende, hvorved det vil synes mindst i landskabet. Dispensationen blev meddelt på vilkår af at læskuret skulle fremstå med matte, sortmalede facader senest den 1. maj 2008, ligesom det ved afgørelsen blev forudsat, at læskuret skulle fjernes, hvis det ikke havde været benyttet som læskur i to år.

Fredningsnævnet for Midtjylland, Østlig del, har den 1. maj 2008 har meddelt lovliggørende dispensation fra "Tunøfredningen" til et læskur på 30 m². Dispensationen blev meddelt på vilkår af at læskuret skulle fremstå med matte, sortmalede facader og at læskuret skulle fjernes, hvis det ikke havde været anvendt til læskur i to år.

Det er i sagens akter oplyst, at kommunens byggetilladelse til læskuret på 30 m² er meddelt på vilkår af, at skuret fjernes, hvis det ikke har været benyttet som læskur i 2 år.

I forbindelse med et tilsyn konstaterede Naturstyrelsen i maj 2011, at der var foretaget en udvidelse af læskuret ud over de tilladte 30 m². Udvidelsen bestod i en forlængelse af det tilladte læskur samt en lavere tilbygning mod sydvest. I læskuret var der opstillet hylder med opbevaring af plastdunke, flasker m.v. Herudover var der etableret et stakit, et oplag af paller m.v. øst for skuret, samt opstillet flere landbrugsmaskiner mod nord og syd. Ved tilsynet kunne det konstateres, at det var ret synligt fra øst og ikke som oplyst i forbindelse med den oprindelige ansøgning skjult bag en bakkekam. På luftfoto fra 2008 kunne styrelsen ved opmåling konstatere, at der var opført et læskur på ca. 60 m², bestående af det høje læskur på ca. 55 m² (11x5 meter) og en lavere tilbygning mod sydvest på ca. 5 m². Hertil var der opstillet enkelte landbrugsmaskiner. Ved luftfoto fra 2010 fremgår det, at læskuret nu var udvidet mod nord med en tilbygning, så læskuret nu var ca. 95 m², ligesom der var opstillet flere landbrugsmaskiner, ca. 5-6 stk.

Naturstyrelsen varslede den 24. august 2011 påbud om reduktion af læskuret til de tilladte 30 m², fjernelse af stakit, oplag af paller m.v. samt fjernelse af opstillede landbrugsmaskiner, inklusive en vandvogn.

Der ansøgte efterfølgende om lovliggørelse af læskuret.

Naturstyrelsen begrundede afslaget med, at læskuret er udvidet betragteligt og i dag benyttes som stald og lade, hvor de opstillede landbrugsmaskiner også har en nødvendig funktion. Styrelsen finder, at det er en benyttelse af matriklen, som rækker lagt ud over den funktion, det oprindelige læskur på 30 m² havde. Det oprindelige læskur havde en størrelse, der kunne opfylde funktionen at

---

³ Afgørelse af 26. januar 1965 fra Fredningsnævnet for Århus amtsrådsreds

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 787 af 21. juni 2007 om støtte til de små øsamfund med senere ændringer

læ for de får, der skal pleje matriklen på de knap 2 ha. Der er ved afgørelsen tillige lagt vægt på, at læskuret er forholdsvis synligt og markant i landskabet med den størrelse, det har i dag.

For så vidt angår stakit, opstilling af landbrugsmaskiner og oplaget af paller m.v. vurderer Naturstyrelsen i afgørelsen, at disse skæmmer i landskabet og ikke har en berettigelse i forhold til det oprindeligt tilladte læskur. Normalt placeres der ikke vandvogne ved læskure. Vandet kan for eksempel ledes dertil i nedgravede ledninger.

Naturstyrelsen meddeler herefter afslag på ansøgningen og påbud om, at læskuret skal reduceres til et rektangulært læskur på maksimalt 30 m² jævnfør den oprindelige dispensation samt fjernelse af oplag af paller m.v., stakit og landbrugsmaskiner inkl. vandvogn.

Det fremgår af ansøgers klage m.v., at fåreavlen blev opstartet i 2007 med en lille prøvebesætning, der bestod af 20 får med vædder. Ansøger havde i den forbindelse fået brugsret over den omhandlende matrikel. I takt med at interessen for fåreavl blev større, bestemte ansøger sig for at forsætte. For at kunne ansætte en person til dagligt tilsyn, måtte ansøger øge besætningen til et større antal dyr for at skaffe økonomi til aflønning. Besætningen blev derfor udvidet i løbet af de næste 3 år. Ansøgers hensigt var dog selv at kunne overtage pasningen, når han flyttede fast til øen. Økonomisk set er fåreavlen, efter at ansøger er flyttet til øen, en del af familieindkomsten nu og i fremtiden, og ansøger er registreret som kødleverandør og leverer ca. 70-80 lam årligt.

Fåreavlen er ifølge ansøger et yndet udflugtsmål både for beboere på øen og for turister, ligesom pressen har haft stor interesse for projektet. Der er i 2008 indgået en 10-årig aftale med Skov- og Naturstyrelsen om naturpleje af et areal ejet af styrelsen. Herudover er der indgået aftale med det lokale vandværk om afgræsning af vandværkets jord. Dette er et areal, hvorpå der er vandboringer og der er meddelt en tilladelse hertil af Miljøkontor Århus. Fåreavlen er dermed blevet en del af naturplejen på øen.

Med hensyn til opstilling af landbrugsmaskiner og oplag af paller udtrykker ansøger, at der ikke er tale om et oplag af paller, idet pallerne anvendes som underlag for halm, der anvendes til foder og strøelse til fårene. For så vidt angår opstilling af landbrugsmaskinerne, har ansøger behov for maskiner til presning af halmen, der anvendes, samt en mobil vandvogn til brug ved vanding af dyrene.

Odder Kommune har på foranledning af ansøger udtalt, at det oprindelige læskur på 30 m² er lovligt opført. Kommunen ville, ved en forudgående ansøgning om landzonetilladelse til udvidelsen, som kommunen finder, er påkrævet, have meddelt landzonetilladelse, såfremt Naturstyrelsen havde meddelt dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Kommunen har i forbindelse med tilsyn konstateret, at flere lysåbne naturområder på øen er i fare for tilgroning og understøtter derfor initiativer, der fastholder og udvider afgræsningen på Tunø. Bygningen er fint indpasset i terrænet og er kun synlig i acceptabelt omfang. Fåreavlen bidrager sammen med andre tiltag til øens liv, turisme, erhvervsliv og bosætning. Kommunen støtter op om forhold, der har en positiv effekt på disse forhold.

Naturstyrelsen har i anledning af klagen bl.a. anført, at afgørelsen indeholder lovliggørelse af flere ulovlige forhold på matriklen herunder fjernelse af maskinerne m.m., da styrelsen skal sørge for at samtlige ulovlige forhold bliver lovliggjort. Der er i 2008 meddelt dispensation til et læskur og ikke en stald, som ansøger henviser til.

Matriklen er i BBR-registeret registreret som en beboelsesejendom uden noteringer om, at det er en landbrugsejendom. Udvidelsen af læskuret er derfor ikke omfattet af undtagelsen om erhvervsmæssigt byggeri for jordbrugserhvervene. Det forhold, at jorden har været anvendt til landbrugsafgrøder, ændrer ikke herved.

Naturstyrelsen finder, at læskuret er synligt i landskabet, og at det kan ses fra kysten. Der er i afgørelsen taget hensyn til både ø-status og antallet af dyr (udvidelsen fra 20 til 96 får).

Ansøger har i yderligere bemærkninger hertil navnlig anført, at den oprindelige bygning var en passende størrelse til en besætning på 15-20 moderfår. Der blev ved ansøgningen om læskuret på 30 m² ikke lagt skjul på, at der var tale om en startbesætning og lovkravet om et bestemt antal kvadratmeter pr. dyr.

Det viste sig dog hurtigt, at et så lille fårehold ikke var økonomisk rentabelt, ligesom antallet af dyr ikke var stort nok til at kunne tilfredsstille ønskerne om at lade fårene indgå i naturplejen på øen. Derudover viste det sig, at fårene skulle holdes under forsvarligt opsyn i forbindelse med læmning, da ansøger oplevede at finde døde lam, der var født i skoven, ligesom ansøger ikke havde mulighed for at hjælpe får, der havde brug for hjælp i forbindelse med læmningen. Ansøger mistede som følge heraf rigtig mange lam. Det større antal af får og overvågningen krævede en større bygning. Da ansøger var af den opfattelse, at der var tale om landbrugsjord henholdt ansøger sig til reglerne i bl.a. naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 7 og udvidede læskuret. Ansøger finder derfor, at udvidelsen er foretaget i god tro.

Fåreavlen består i dag af 49 får, 4 væddere og 5 geder. De 96 får, som Naturstyrelsen angiver i sine bemærkninger til klagen, indeholder tillige slagtelam. Dette er en passende størrelse, når ansøger skal leve op til de indgåede aftaler om naturpleje på øen, og der er dermed ikke planer om at udvide yderligere. Det er på alle måder forsøgt at tage hensyn til øen, og med fårenes hjælp er der ved at være styr på bevoksningen på Naturstyrelsens arealer. Arealer, der førhen blev plejet ved hjælp af traktor og diesel, afgræsses nu. Staldgødning fra læskuret og området omkring læskuret pløjes ned på dyrket landbrugsjord, hvor kunstgødning begrænses. Fårene indgår dermed i grøn naturpleje.

Læskuret er forsøgt indpasset i omgivelserne, så det ses mindst muligt, bl.a. ligger læskuret lavt i forhold til det omkringliggende terræn.

Miljøcenter Århus har i 2008 godkendt farvevalg og udformning, da det var en forudsætning i dispensationen fra 2007. Baggrunden for godkendelsen var billedmateriale. Ansøger oplyser, at læskuret allerede på dette tidspunkt var udvidet i forhold til det tilladte, ligesom stakittet til fangfolden var opsat. Dette fremgår på billedmaterialet, som ansøger fremsendte til miljøcenteret. Miljøcenteret burde derfor allerede på dette tidspunkt have gjort indsigelser mod udvidelsen.

Ansøger finder, at bygningen uanset størrelse må anses som et særligt tilfælde, da der i dyreværnsloven er krav om et læskur til dyrene, ligesom fåreavlen må have en vis størrelse for at kunne eksistere og diverse myndigheder synes, at fåreavlen er god for naturplejen på øen.

Ansøger har tillige oplyst, at det ikke er muligt at placere et læskur andre steder udenfor strandbeskyttelseslinjen på de arealer, hvor ansøger har afgræsningsaftaler. På grund af vandboringerne kan fodring ikke ske på arealet ved vandværket, da der kommer mest gødning på steder, hvor fårene

fodres. Gødningen vil kunne trække ned i vandboringerne. Det er dermed ikke muligt at placere et læskur her. Afgræsningsarealet, som ejes af Naturstyrelsen, ligger på en bakke og er dermed ej heller egnet til et læskur.

Fødevarerstyrelsen oplyser på sin hjemmeside (august 2013), at der ikke er fastsat specifikke regler om staldindretning, størrelse af opholdsarealer m.m. for får (og geder). Herudover har Det Veterinære Sundhedsråd og Dyreværnsrådet i en fællesudtalelse af 8. november 2012⁵ om hold af dyr, der går ude hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, udtalt, at dyrene skal sikres mod vejr og vind ved at være forberedt til at skulle være udegående. Arealerne, som dyrene opholder sig på i vintermånederne, skal i størrelse være afpasset efter antallet af dyr samt være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Desuden skal dyrene have adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr samtidigt kan hvile på et tørt, strøet leje. En vurdering af, om der kan afviges fra kravet om adgang til læskur eller bygning for dyr, der er udegående hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, skal efter rådernes opfattelse baseres på en konkret vurdering af de forhold, hvorunder dyrene holdes, frem for dyrenes race.

Krav om læskur eller bygning kan alene fraviges under følgende forudsætninger (se navnlig punkt 2 om får):

1. Dyrene holdes på så store arealer, at de naturlige forhold er af en sådan beskaffenhed, at der kan ydes dyrene en beskyttelse, der i vidt omfang svarer til den beskyttelse, som et læskur eller en bygning vil kunne give. Med "naturlige forhold" skal nærmere forstås, at der er en passende tæthed af bevoksning, der sammenholdt med de øvrige landskabsforhold (hældninger, skrånninger og niveauforskelle) samt jordbundsforhold på arealet kan sikre dyrene mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov. De naturlige forhold skal herunder samtidig kunne sikre, at alle dyr på samme tid kan hvile på et passende tørt leje.

Det bemærkes, at der efter rådernes opfattelse alene findes ganske få steder i Danmark, hvor de naturlige forhold er af en sådan beskaffenhed, at dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr vil kunne holdes ude i mere end 12 timer om dagen uden adgang til læskur eller bygning.

2. For så vidt angår får skal det særligt bemærkes, at det med baggrund i den nuværende viden er Dyreværnsrådets og Det Veterinære Sundhedsråds opfattelse, at får generelt er særligt hårdføre. Det er derfor rådernes opfattelse, at kravet om læskur eller bygning samt de ovenfor under punkt 1 nævnte "naturlige forhold" ikke bør gælde for får, såfremt disse tilses dagligt og dyrene i øvrigt er tilvænnet som beskrevet ovenfor."

---

⁵ http://www.foedevarestyrelsen.dk/DVS/Generelle_udtalelser/Sider/Fællesudtalelse_-_vinterperioden_i_perioder_med_vinterlignende_vejr_-8_november.aspx

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har deltaget Natur- og Miljøklagenævnets 10 medlemmer: Mikkel Schaldemose (formand), Ole Pilgaard Andersen, Martin Glerup, Leif Hermann, Per Larsen, Marion Pedersen, Poul Søgaard, Peter Thyssen, Jens Vibjerg og Henrik Waaben.

Naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 1 indeholder et generelt forbud mod at foretage ændring i tilstanden af arealer inden for strandbeskyttelseslinjen, herunder foretage bebyggelse, udstykning, matrikulering og arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

Formålet med bestemmelsen er at sikre en friholdelse af strandene og de umiddelbart bagvedliggende kystområder mod indgreb, der ændrer den nuværende tilstand og anvendelse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 1, kan der kun i særlige tilfælde meddeles dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Der kan derfor kun dispenseres, hvis særlige forhold taler for det, herunder hvis der er tale om et nødvendigt formål, som bør gå forud for den generelle beskyttelsesinteresse, og der ikke ved en dispensation skabes præcedensvirkning i strid med det generelle formål med reglerne. Bestemmelsen administreres i praksis meget restriktivt.

Det fremgår af lovbemærkningerne til ændring af naturbeskyttelsesloven i 1994 – "kystloven" – at der ved administration af strandbeskyttelseslinjen skal tages hensyn til de små øer. Således står der:

"På små øer forudsættes den udvidede strandbeskyttelseslinje administreret relativt mere liberalt, når forholdene og hensynet til øernes erhvervsmæssige udvikling kræver det."

Herudover fremgår det af afsnit 5.2 i vejledning til naturbeskyttelsesloven⁶, at det på en ejendom, der drives landbrugsmæssigt, men uden at være en landbrugsejendom, undertiden kan være erhvervsmæssigt nødvendigt for ejeren at opføre en ny bygning i beskyttelseszonen og en dispensation hertil bør normalt meddeles, hvis bygningen skal opføres i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse på ejendommen, og hvis bygningens beliggenhed og ydre udformning kan godkendes.

Efter naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 7, gælder forbuddet i stk. 15, stk. 1, ikke for byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger.

Forbuddet mod etablering af anlæg inden for strandbeskyttelseslinjen administreres i praksis meget restriktivt, og den almene interesse i at kræve indretninger som f.eks. terrasser, trapper, pavilloner, opfyldninger og strandhaver lovliggjort er derfor tungtvejende.

Naturstyrelsen har i nærværende sag meddelt afslag på lovliggørende dispensation til bibeholdelse af udvidelsen af læskuret, samt bevarelse af stakit og oplag af landbrugsmaskiner, paller mv. Afgørelsen begrundes med, at det er en benyttelse af matriklen, som rækker lagt ud over den funktion, det oprindelige læskur på 30 m² havde. Det oprindelige læskur havde en størrelse, der kunne opfylde funktionen at læ for de får, der skal pleje matriklen på de knap 2 ha. Der er tillige lagt vægt på, at læskuret er forholdsvis synligt og markant i landskabet med den størrelse, det har i dag.

---

⁶ Vejledning om 300 m strandbeskyttelses- og klitfredningszone, Skov- og Naturstyrelsen, 2000

For så vidt angår stakit, opstilling af landbrugsmaskiner og oplaget af paller m.v. vurderes det, at disse skæmmer i landskabet og ikke har en berettigelse i forhold til det oprindeligt tilladte læskur. Styrelsen finder, at der med afgørelsen er taget hensyn til både ø-status og antallet af dyr.

Det anføres i klagen, at læskuret har sin berettigelse, da fårene har brug for plads, når de tages hjem fra sommergræsningsarealerne, ligesom der er brug for at adskille dyrene i forbindelse med fødsel, sygdom m.v. Placeringen er ifølge ansøger ideel, idet det ligger delvist skjult i landskabet og kun kan skimtes fra offentlige veje/stier, ligesom det ikke er skæmmende. Læskuret er en stald og må være omfattet af undtagelsen i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 7 om, at erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for jordbrugserhvervene kan opføres uden dispensation. Det fremgår af vejledning om 300 m strandbeskyttelse og klitfredningszone, at den udvidede strandbeskyttelseslinje forudsættes administreret mindre restriktivt på de små øer, når forholdene og hensynet til øernes erhvervsmæssige udvikling kræver det.

Odder Kommune har i forbindelse med sagen udtalt, at bygningen er fint indpasset i terrænet og kun kan ses i acceptabelt omfang, ligesom kommunen ville have meddelt landzonetilladelse til udvidelsen, såfremt der forinden udvidelsen var søgt herom. Kommunen vurderer herudover, at fåreavlen sammen med andre tiltag bidrager til øens liv, turisme, erhvervsliv og bosætning og at tiltaget er i tråd med udviklingsplanen for Tunø 2011-2020.

Udvidelsen af læskuret er sket uden forudgående dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, der er en forbudsbestemmelse. Udgangspunktet i lovliggørelsessager er, at sagen skal behandles, som den ville være blevet behandlet, såfremt der var søgt om dispensation, inden den ønskede foranstaltning blev foretaget.

Nævnet finder ikke, at læskuret, som anført af klager, er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 15, stk. 4, nr. 7, da der ikke er tale om en landbrugsejendom. Det forhold, at matriklen, hvor læskuret er placeret og udvidelsen er sket, anvendes til landbrugslignende aktiviteter, kan ikke begrunde en anvendelse af bestemmelsen, da bygningen ikke ligger i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse på ejendommen, som må anses for at være bygningssættet på Tunø Hovedgade 28 (en beboelsesejendom).

Det er nævnets vurdering, at udvidelsen af læskuret er forholdsvis synlig i kystlandskabet med den størrelse, det har i dag. Med hensyn til stakit, opstilling af landbrugsmaskiner og oplaget af paller m.v. vurderer nævnet, at disse skæmmer i kystlandskabet.

Nævnet vurderer på baggrund af ansøgers oplysninger om de konkrete forhold, at læskuret og den mobile vandvogn er nødvendigt for ansøgers fårehold og at det ikke kan placeres læskure på ansøgers andre arealer. Ligesom det vurderes, at ansøgers fårehold bidrager til øens erhvervsmæssige udvikling.

Da ansøger tidligere har fået dispensation fra strandbeskyttelseslinjen og fredningen til opførelse af et læskur på 30 m² på denne placering - en placering, der i den tidligere afgørelse fra Miljøcenter Århus er vurderet som værende hensigtsmæssig i landskabet og vil syne mindst muligt på stedet - vurderer sekretariatet, at en udvidelse af læskuret vil være at foretrække frem for, at der på arealet opføres yderligere et læskur, der placeres længere væk fra kysten, som dog stadig ville være inden-

for den udvidede del af strandbeskyttelseslinjen, da hele det pågældende areal er indenfor strandbeskyttelseslinjen.

Efter nævnets samlede vurdering er der i denne konkrete sag tale om et særligt tilfælde, da læskuret er opført i den udvidede strandbeskyttelseszone og fåreholdet bidrager til øens erhvervsmæssige udvikling.

For så vidt angår den mobile vandvogn vurderer nævnet på baggrund af ansøgers oplysninger, at denne er nødvendig for ansøgers fårehold.

Nævnet finder, at der kan meddeles en lovliggørende dispensation til udvidelsen af læskuret samt mobil vandvogn i en tidsbegrænset periode. Den tidsbegrænsede periode fastsættes således, at læskur og mobil vandvogn skal fjernes, når læskuret ikke har været anvendt som læskur i to år.

For så vidt angår stakit, opstilling af landbrugsmaskiner med undtagelse af mobil vandvogn og oplaget af paller m.v. finder nævnet, at disse skal fjernes, da de skæmmer i kystlandskabet. Nævnet har lagt vægt på, at ansøger har oplyst, at stakittet vil blive fjernet og oplaget af landbrugsmaskinerne m.v. og paller m.v. til enhver tid kan flyttes til et andet sted.

I forbindelse med kommunens behandling af en ansøgning om lovliggørende landzonetilladelse skal kommunen jf. habitatbekendtgørelsens § 8, stk. 1 nr. 3 og § 11⁷ foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt eller kan medføre beskadigelse eller ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

På baggrund af ovenstående ændrer Natur- og Miljøklagenævnet Naturstyrelsens afgørelse af 29. juni 2012 om afslag på ansøgning om lovliggørelse af udvidelse af et læskur samt bevarelse af stakit og oplag af landbrugsmaskiner, paller mv. indenfor strandbeskyttelseslinjen på matr. nr. 49, Tunø By, Tunø.

For så vidt angår læskuret og den mobile vandvogn ændres Naturstyrelsens afgørelse til en dispensation, idet der dog tilføjes følgende nye vilkår:

4. Læskur og mobil vandvogn skal fjernes, når læskuret ikke har været anvendt som læskur i to år.
5. Læskuret skal fremstå med matte, sortmalede facader
6. Der må ikke være stakit, paller, oplag af landbrugsmaskiner med undtagelse af mobil vandvogn eller andet i forbindelse med læskuret.

Dispensationen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

For så vidt angår stakit, opstilling af landbrugsmaskiner og oplaget af paller m.v. stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Naturstyrelsens afgørelse. Naturstyrelsen fastsætter en ny frist for lovliggørelse af disse forhold på ejendommen.

---

⁷ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter med senere ændringer

Ved denne afgørelse tages alene stilling til spørgsmålet om dispensation efter strandbeskyttelseslinjen. Det ansøgte kræver endnu en dispensation fra fredningen og en landzonetilladelse. Ansøger vil skulle søge om lovliggørende dispensation hos Fredningsnævnet for Midtjylland, Østlig del og om lovliggørende landzonetilladelse i Odder Kommune. Afgørelserne vil kunne påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

På nævnets vegne

Betina Madsen
Fuldmægtig, cand. jur.

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

- Bent Sundgaard, bent@solo-gruppen.dk
- Naturstyrelsen, j. nr. NST-4132-727-00030, nst@nst.dk
- Odder Kommune, Byggeri, Sags Id. 727-2012-21034, odder.kommune@odder.dk og cc: gitte.just@odder.dk

og pr. brev til:

- Jacob Dommergaard Bertelsen, Tunø Hovedgade 28, Tunø, 8300 Odder